

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Kulttuuripoliittisen selonteon laatiminen sisältyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan (2023). Luonnos valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi perustuu työryhmässä tehtyyn valmisteluun.

Lausunnonantaja

Espoon kaupungin kulttuurin tulosityksikkö

Valmistelu: kulttuuripäällikkö Tiina Kasvi ja projektipäällikkö Kaisa Koskela

Visio

Visio on kulttuuripoliittinen tavoitetila 2040-luvulla:

2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopoliitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En.

Tavoitteet

Pitkän aikavälin kulttuuripoliittikka Suomessa perustuu neljään tavoitteeseen:

Kulttuuri on muutosvoima

Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Kulttuuri on jokaisenoikeus

Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Toimenpide-ehdotukset

Selontekoluonnoksessa ehdotetaan yhdeksää toimenpidekokonaisuutta. Toimenpiteet tavoitteisiin pääsemiseksi kuvailuineen löytyvät selontekoluonnoksen sivuilta 21-31.

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Espoo valitsi tärkeimmiksi viideksi toimenpidekokonaisuudeksi:

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, Kulttuurin tekijät avainasemassa, Yhteistyön ja osallisuuden voima, Yhteinen linja politiikassa, Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö.

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Espoon lausunto:

Espoon kulttuurin tulosityksikkö kannattaa lasten ja nuorten kulttuurikasvatukseen ja kulttuuriseen osallisuuteen panostamista (toimenpide 1). Yhdenvertaista taidekasvatusta on kaikki lapset tavoitettava toiminta osana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen arkea. Kulttuurikasvatusmallien vaikuttavuutta tukee, kun varhaiskasvatuksen, opettajakoulutuksen ja nuorisoalan opinnoissa rakennetaan nykyistä vahvempaa pohjaa yhteistyölle ja ymmärrykselle kulttuuri- ja taidetoimijoiden kanssa.

Lasten ja nuorten lisäksi myös ikääntyvien kulttuurisista tarpeista tulee huolehtia palveluita kehittämällä. Terveydenhuoltoalan ammattilaisten osaaminen liittyen kulttuurin ja taiteen hyvinvointia edistäviin vaikutuksiin on toistaiseksi vaihtelevaa. Myös terveydenhuollon koulutussisältöjä tulisi kehittää poikkisektoraalisen työn edistämiseksi.

Espoo on kasvava ja kulttuurisesti moninainen, yhä suurempi osuus asukkaista puhuu äidinkielenään muita kuin kotimaisia kieliä. Toivomme, että esimerkiksi Taiteen edistämiskeskus ja oppilaitokset huolehtivat osaltaan moninaisista taustoista tulevien taiteen ammattilaisten opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista, jotta kaupungeilla olisi mahdollisuus hankkia entistä moninaisempia kulttuuripalveluita asukkailleen. Selonteon laatijat ja muukin kulttuurielämässä valtaapitävien joukko on Suomessa vielä melko homogeeninen.

Sitran roolin vahvistaminen on mielenkiintoinen avaus. Ala hyötyisi tulevaisuusorientoituneesta keskustelun avaajasta, joka ei itse toimi kentällä rahoittajan roolissa.

Kulttuurin tekijät avainasemassa

Espoon lausunto:

Espoon näkökulmasta kulttuurin kaikki tasot harrastamisesta huipputaiteeseen tulee tunnistaa tärkeiksi osiksi kulttuurin ja taiteen ekosysteemiä. Kaikkia tasoja tarvitaan, ja ylemmät tasot rakentuvat vain laajalle harrastamisen ja osallistumisen pohjalle.

Kuntien kulttuuritoiminnan näkökulmasta tekijänoikeuksista huolehtiminen on tällä hetkellä osin monimutkaista. Tekijänoikeuskorvauksien maksamiselle pitäisi olla nykyistä yksinkertaisemmat järjestelmät, jolloin korvauksetkin kasvaisivat.

Suuret kaupungit ovat merkittäviä kulttuuripoliittisia toimijoita. Ne ylläpitävät ja avustavat taidelaitoksia ja muuta kulttuurin kenttää sekä jakavat myös apurahoja. Kunnat hankkivat paljon kulttuurin ja taiteen palveluita, ja tukevat siten alueensa kulttuurin kenttää. Tasapuolisuus ja avoimuus hankinnoissa edesauttaa alan kasvua. Espoo toivoo avointen hankintamenettelyjen lisäämistä kaikilla kulttuurin julkisen hallinnon tasoilla.

Yhteistyön ja osallisuuden voima

Espoon lausunto:

Ihmisten kokema osallisuus kulttuuriin on osa selonteon rohkeaa visiota. Selonteon sisällössä korostuu kuitenkin ammattimainen taiteilijuus ja luovan alan toimijuus. Osallisuus kulttuuritoimintaan syntyy ennen kaikkea itse tekemisestä, harrastamisesta ja vapaaehtoistyöstä. Kolmannen sektorin tuottama sekä asukkaiden omaehtoinen toiminta jää melko näkymättömiin selonteossa. Kulttuuritoiminnasta ja sen vaikuttavuudesta iso osa koostuu juuri ei-ammattimaisesta toiminnasta.

Taiteen ja luovan alan ammattilaisten koulutuksen kehittäminen kohti selkeämpiä työelämätaitoja on kannatettavaa. Kunnissa tarvitaan osaajia, jotka pystyvät tekemään yhteistyötä sektorien yli ja ymmärtävät luovuuden lisäksi myös esimerkiksi hyvinvoinnin tai kasvatuksen kieltä. Espoo kannattaa myös taiteilijoiden yrittäjävalmiuksien lisäämistä sekä kannustamista esimerkiksi luovan alan osuuskuntien perustamiseen, jolloin hankintamenettelyihin osallistuminen mahdollistuu yhä useammalle alan ammattilaiselle.

Toimenpiteistä ensimmäisessä ehdotetaan mm. vähävaraisten kulttuuri-osallistumiseen panostamista. Espoossa kehitetty Kaikukortti, joka toimii jo yli sadassa Suomen kunnassa, on hyvä esimerkki toimintamallista, joka edistää osallisuutta ja kulttuurin jokaisenoikeuksia, nojautuen vahvasti kuntien voimavaroille. Kansallisen Kaikukeskuksen rahoituksen turvaaminen on tärkeää.

Yhteinen linja politiikassa

Espoon lausunto:

Kuntien valtionrahoituksen HYTE-kertoimen painoarvon ja mittareiden lisääminen on erittäin kannatettavaa ja kiireellistä.

Taiteella on paljon annettavaa kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Espoo kannattaa konkreettisten toimenpiteiden laatimista osana kestäväen kehityksen strategiaa.

Muillakin osin yhteinen linja eri sektoreiden ja tasojen politiikassa on tavoiteltavaa.

Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Espoon lausunto:

Luovan alan ekosysteemit rakentuvat kaupungeissa. Kehittämistyötä kannattaa tehdä yhteistyössä suurten kaupunkien kanssa.

Espoon kulttuurin tulosityksikön rooli toimeenpanossa

Toimenpidesuunnitelman laatimisessa toivomme kuntien tai vähintään isojen kaupunkien ottamista mukaan merkittävänä kulttuurin ja taiteen toimijoina ja tukijoina sekä luovan alan ekosysteemien mahdollistajina. Ilman suurten kaupunkien sitoutumista selonteon tavoitteisiin, niillä on huonot

mahdollisuudet toteutua, niin merkittävä on kaupunkien käytännön vaikutus kulttuuripoliitikassa ja alueellisessa taide- ja kulttuurielämässä.

Espoon kulttuurin tulosityksikkö pyrkii omalla toiminnallaan edistämään yhteistyötä kulttuurialan kaikilla tasoilla. Yhdessä tekemällä on saatavilla voittoja, mutta yhteistyön rakentamiseen on oltava myös selkeä vastuunjako ja resursseja. Eri taiteenalojen välistä yhteistyötä edistetään Espoossa määrätietoisesti. Lisäksi Espoo on mukana rakentamassa valtakunnallista kuntien kulttuuritoiminnan yhteistyötä Kulttuuria yhteistuumin -kehittämistehtävän kautta.

Espoo kannattaa rahoittajien tulevaisuusfoorumia ja osallistuu siihen mielellään. TKI-kumppanuuksien rakentamiseksi ala toimijat tarvitsevat koulutusta.

Muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomiot

Selonteon positiivinen pohjavire ja rohkea visio ovat oikeansuuntaisia. Kulttuurialan ulkopuolisten toimenpiteiden painottaminen on perusteltua.

Kuntien ja kaupunkien rooli kulttuurin rahoittajana ja mahdollistajana ymmärretään selonteossa hyvin. Toivottavasti toimeenpanoa ei suunnitella kuntien toteutettavaksi, ilman että kunnat saavat olla mukana suunnittelemassa toteutusta ja että siihen on tarvittavat resurssit.

On hyvä, että kulttuurin ja luovan alan taloudellista merkitystä on selonteossa nostettu, ja että alan merkitystä kansantaloudelle halutaan nostaa tietoisin toimin. Kulttuuri on elinkeino ja myös yrittäjyyteen tulee alalla kannustaa.

Selonteon toimenpide-ehdotuksissa ei ole juuri ehdotuksia rakenteellisiksi muutoksiksi. Jotta kulttuurin perusta voi olla tulevaisuuskestävä, tulee kulttuuri- ja luovien alojen uudistua jatkuvasti ja kestävästi. Toivomme, että ala pystyy myös uudistumaan yhteisenä rintamana, eikä keskustelu jämähä poteroihin.